

ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΙΔΡΥΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΣΟΥΣ ΔΑΔΙΑΣ Ν. ΕΒΡΟΥ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ

Στόχος του παρόντος ενημερωτικού σημειώματος είναι η συνοπτική τεκμηρίωση της ανάγκης ολοκλήρωσης των διαδικασιών ίδρυσης Εθνικών Πάρκων στις περιοχές Δαδιάς Νομού Έβρου και Πρεσπών Νομού Φλώρινας.

Παρότι η διαδικασία κατάρτισης του Δικτύου προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 έχει σχεδόν ολοκληρωθεί στη χώρα μας, τα μόνα θεσμοθετημένα Εθνικά Πάρκα με Φορείς Διαχείρισης μέχρι σήμερα είναι αυτά της Ζακύνθου και του Σχοινιά. Το Πάρκο της Ζακύνθου δημιουργήθηκε υπό καθεστώς πίεσης μετά από σχετικές καταγγελίες στο Συμβούλιο της Ευρώπης και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία έχει παραπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, ενώ το Πάρκο του Σχοινιά ιδρύθηκε πολύ πρόσφατα σε μια προσπάθεια να αντιμετωπιστούν οι αντιδράσεις των οικολογικών οργανώσεων σχετικά με την κατασκευή Ολυμπιακού κωπηλατοδρομίου στην περιοχή.

Παρά ταύτα, το ελληνικό κράτος έχει δεσμευτεί πολιτικά και νομικά να προστατεύει και να διαχειρίζεται τις οικολογικά σημαντικές περιοχές της χώρας και η δέσμευση αυτή έχει γίνει σε εθνικό (Σύνταγμα, Αρθ.24(1), Ν.1650/1986, Ν.2742/1999 κλπ.), σε Κοινοτικό (Συνθήκες ΕΟΚ/ΕΚ, Οδηγία 92/43 κλπ.), αλλά και σε διεθνές επίπεδο (Συμβάσεις Ραμσάρ, Βέρνης, Βόννης, Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα κλπ.).

Πρέπει λοιπόν να προχωρήσει άμεσα και αποφασιστικά η θεσμοθέτηση καθεστώτος ολοκληρωμένης διαχείρισης και προστασίας των περιοχών Δαδιάς και Πρέσπας.

Η Δαδιά και οι Πρέσπες δεν είναι οι μόνες προστατευόμενες περιοχές για τις οποίες πρέπει να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες ίδρυσης Εθνικού Πάρκου. Σίγουρα όμως πρόκειται για τις πιο "ύριμες" περιπτώσεις, καθώς οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ και γενικότερα η "κοινωνία των πολιτών" έχουν προετοιμάσει πλήρως το έδαφος, η προστασία τους τυγχάνει ευρείας αποδοχής σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, ενώ υπάρχουν και λειτουργούν έτοιμες υποδομές για την επιστημονική παρακολούθηση και ολοκληρωμένη διαχείριση και ανάπτυξη. **Η ίδρυση δύο Εθνικών Πάρκων** με στόχο την προστασία ευαίσθητων οικοσυστημάτων και ειδών και την αειφορική ανάπτυξη δυο απομονωμένων αγροτικών περιοχών της χώρας:

1. Θα βελτιώσει διεθνώς την "πληγωμένη" περιβαλλοντική εικόνα της χώρας
2. Θα αποτελέσει έμπρακτη απόδειξη του ενδιαφέροντος της Διοίκησης για την προστασία της φυσικής κληρονομιάς και την ευημερία των ανθρώπων με βάση τις πιο σύγχρονες αναπτυξιακές αντιλήψεις και
3. Θα βρει τη στήριξη των τοπικών κοινωνιών και των ΜΚΟ και τη γενική αποδοχή.

Α. ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ ΛΕΥΚΙΜΗΣ - ΣΟΥΦΛΙΟΥ

Οικολογική σημασία

Το δάσος της Δαδιάς του νομού Έβρου είναι μια από τις σημαντικότερες δασικές περιοχές και σίγουρα η σημαντικότερη περιοχή για τα αρπακτικά πουλιά της Ευρώπης, καθώς εδώ παρατηρούνται 36 από τα 38 είδη ημερόβιων αρπακτικών της ηπείρου. Το σπουδαιότερο ίσως στοιχείο είναι πως η Δαδιά φιλοξενεί τη μοναδική αποικία μαυρόγυπα, ενός σπάνιου και άμεσα απειλούμενου είδους, στη νοτιοανατολική Ευρώπη

Δράση του WWF Ελλάς - Αποτελέσματα

Η προστασία αυτής της περιοχής αποτέλεσε πρωτοβουλία του WWF στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Από το 1992 το WWF Ελλάς έχει μόνιμη παρουσία στην περιοχή με ομάδα επιστημόνων, οι

οποίοι πλέον αποτελούν κομμάτι της τοπικής κοινωνίας. Αντικείμενο της ομάδας του WWF Ελλάς ήταν και είναι η επιστημονική παρακολούθηση των βιοτόπων της Δαδιάς, η τεκμηρίωση και άσκηση πίεσης για την θεσμική κατοχύρωση καθεστώτος προστασίας της περιοχής και η στήριξη και ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας και αυτοδιοίκησης, ώστε η προστασία και οικολογική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής να γίνει υπόθεση όχι μόνο των περιβαλλοντικών οργανώσεων, αλλά και των τοπικών φορέων.

Στη διάρκεια της μακρόχρονης συστηματικής δουλειάς για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση της περιοχής έχουν δημιουργηθεί οι προϋποθέσεις για οικοτουριστική ανάπτυξη. Από την πλευρά τους οι κάτοικοι της περιοχής, κατανοώντας τις οικολογικές ανάγκες προστασίας του δάσους, διάκεινται θετικά σε ένα σύστημα αειφόρου διαχείρισης του δάσους. Έτσι, στη Δαδιά η προστασία του περιβάλλοντος είναι πλέον συνώνυμη με την ανάπτυξη και αποτελεί κίνητρο για τη βιώσιμη κοινωνική εξέλιξη αυτής της ακριτικής περιοχής.

Η υπάρχουσα υποδομή ολοκληρωμένης προστασίας και ανάπτυξης και τα προπαρασκευαστικά μέτρα για τη θεσμοθέτηση Εθνικού Πάρκου στην περιοχή παρουσιάζονται συνοπτικά στο τέλος του παρόντος σημειώματος. Πρέπει εδώ μόνο να σημειωθεί ότι, με στόχο το χαρακτηρισμό της περιοχής ως Εθνικό Πάρκο, το WWF Ελλάς έχει από το 1995 υποβάλει στο ΥΠΕΧΩΔΕ Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΕΠΜ) με συνοδευτικό τεχνικό σχέδιο διαχείρισης, σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος και μελέτη Φορέα Διαχείρισης. Η ΕΠΜ χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (πρόγραμμα ACNAT) και εγκρίθηκε το 1998. Στη βάση αυτής της μελέτης, το ΥΠΕΧΩΔΕ επεξεργάζεται από το 1998 το σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος.

Το καθολικό αίτημα για την ίδρυση Εθνικού Πάρκου στη Δαδιά εκφράστηκε πρόσφατα κατά την επίσκεψη του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου στην περιοχή, μετά από πρόσκληση του WWF Ελλάς. Στις ομιλίες τους ο Νομάρχης Έβρου, ο Δήμαρχος Σουφλίου αλλά και ο ίδιος ο Οικουμενικός Πατριάρχης τόνισαν την ανάγκη ίδρυσης του Εθνικού Πάρκου εν μέσω της επιδοκμασίας και των χειροκροτημάτων των συγκεντρωμένων κατοίκων της περιοχής.

B. ΛΙΜΝΕΣ ΜΙΚΡΗ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΕΣΠΑ

Οικολογική σημασία

Η λεκάνη των λιμνών Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα του νομού Φλώρινας είναι μια από τις σημαντικότερες υγροτοπικές περιοχές της χώρας (υγρότοπος διεθνούς σημασίας - Ραμσάρ) που χαρακτηρίζεται από την υψηλή βιοποικιλότητά της και ως εκ τούτου αποτελεί και έναν από τους σημαντικότερους υγροτόπους της Ευρώπης. Το σπουδαιότερο ίσως στοιχείο είναι πως η Πρέσπα φιλοξενεί μεγάλο αριθμό σπάνιων υδρόβιων πουλιών, καθώς και τη μεγαλύτερη στον κόσμο αποικία αναπαραγωγής του αργυροπελεκάνου, ενός είδους το οποίο απειλείται παγκοσμίως με εξαφάνιση.

Δράση της Εταιρίας Προστασίας Πρεσπών - Αποτελέσματα

Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και η αειφορική ανάπτυξη αυτής της περιοχής αποτέλεσε το αντικείμενο δουλειάς της Εταιρίας Προστασίας Πρεσπών (ΕΠΠ), μιας περιβαλλοντικής οργάνωσης - "ομπρέλας" δέκα ελληνικών και ξένων περιβαλλοντικών ΜΚΟ, που εδρεύει στην Πρέσπα και στελεχώνεται από ντόπιους νέους και επιστήμονες που ζουν μόνιμα στην περιοχή και αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της τοπικής κοινωνίας. Αντικείμενο της παρέμβασης της ΕΠΠ ήταν και είναι η επιστημονική παρακολούθηση σπάνιων ειδών χλωρίδας και πανίδας με στόχο την άμεση λήψη μέτρων για την προστασία τους, η τεκμηρίωση και άσκηση πίεσης για την θεσμική κατοχύρωση καθεστώτος προστασίας της περιοχής, η στήριξη και ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας και αυτοδιοίκησης και η εφαρμογή δράσεων ήπιας ανάπτυξης και διαχείρισης περιβάλλοντος που αποτελούν υπόδειγμα στην Ελλάδα.

Στη διάρκεια της μακρόχρονης συστηματικής δουλειάς για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση της περιοχής, η ΕΠΠ έχει επιτύχει σημαντικά αποτελέσματα, τα οποία παρουσιάζονται συνοπτικά στο τέλος του παρόντος σημειώματος και έχουν αναγνωρισθεί σε διεθνές επίπεδο

(Βραβείο Σύμβασης Ραμσάρ στην ΕΠΠ, 1999, Goldman Environmental Prize στην Μυρσίνη Μαλακού και τον Γιώργο Κατσαδωράκη, 2001). Αρκεί εδώ να επισημανθεί ότι με πρωτοβουλία της ΕΠΠ, οι κυβερνήσεις των τριών κρατών που μοιράζονται τη λεκάνη των Πρεσπών, ανακήρυξαν την περιοχή σε Βαλκανικό Πάρκο στις 2 Φεβρουαρίου 2000. Είναι πραγματικά αδικαιολόγητο μια τέτοια πρωτοποριακή κίνηση εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησης να μην μπορεί να συνοδευτεί και από αντίστοιχη ολοκληρωμένη διαχείριση του ελληνικού τμήματος της Πρέσπας.

Γ. ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ

Δυστυχώς λόγω γραφειοκρατίας η ίδρυση Εθνικών Πάρκων στις δύο περιοχές έχει καθυστερήσει σημαντικά. Η καθυστέρηση σχετικά με το «Εθνικό Πάρκο Δαδιάς – Λευκίμης – Σουφλίου» έχει ως αποτέλεσμα

- 1. Την απογοήτευση της τοπικής κοινωνίας και**
- 2. Σοβαρές εκκρεμότητες με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αφού η ΕΠΜ που εκτελέστηκε με Κοινοτικούς πόρους θα έπρεπε ήδη να έχει υλοποιηθεί.**

Αντ' αυτού, η κατάσταση δείχνει να έχει τελματώσει με την έλλειψη καθεστώτος νομικής προστασίας και πλαισίου ολοκληρωμένης διαχείρισης και ανάπτυξης. Πρέπει να σημειωθεί ότι τον Απρίλιο του 2001 και ως αποτέλεσμα μακροχρόνιων πιέσεων, το αρμόδιο τμήμα του ΥΠΕΧΩΔΕ έστειλε επιστολή προς το WWF Ελλάς, στην οποία δηλώνει πως η προώθηση του ΠΔ συγκαταλέγεται στις προτεραιότητες.

Ανάλογες καθυστερήσεις παρατηρούνται και στην ίδρυση του "Εθνικού Πάρκου Πρεσπών". Η απαραίτητη Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη, αν και έχει ολοκληρωθεί από το 1998, δεν έχει ακόμα εγκριθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ, όχι γιατί δεν εκτελέσθηκε σύμφωνα με τις προδιαγραφές αλλά για λόγους καθαρά γραφειοκρατικούς. Ως αποτέλεσμα δεν έχει προχωρήσει ακόμα η σύνταξη του Π.Δ. Σήμερα, ελλείπει φορέα διαχείρισης και ικανοποιητικού νομοθετικού πλαισίου,

- 1. Οι προσδοκίες της τοπικής κοινωνίας για μια σύγχρονη πορεία ανάπτυξης διαψεύδονται**
- 2. Δημιουργούνται εμπόδια στην ανάπτυξη της διασυνοριακής συνεργασίας για την διαχείριση της περιοχής από την ίδια την ελληνική πλευρά που ηγείται της πρωτοβουλίας και**
- 3. Οι επενδύσεις και τα έργα δε μπορούν να υλοποιηθούν και ως εκ τούτου οι διαθέσιμοι πόροι δεν εκταμιεύονται.**

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αδυναμία υλοποίησης προγράμματος LIFE που αφορά στη διαχείριση των υγρών λιβαδιών της λίμνης Μικρής Πρέσπας, λόγω της ισχύος αναχρονιστικού νομικού καθεστώτος προστασίας σύμφωνα με το οποίο δεν επιτρέπεται καμία ανθρώπινη παρέμβαση στον πυρήνα. Είναι όμως επιστημονικά τεκμηριωμένο πως εάν αυτές οι περιοχές αφεθούν, όπως έχουν αφεθεί, χωρίς ήπια ανθρώπινη επέμβαση/ διαχείριση θα υπάρξει και είναι ήδη εμφανής υποβάθμιση του οικοσυστήματος.

Ένα δεύτερο παράδειγμα είναι η εκκρεμής κατασκευή Ερευνητικού Σταθμού στην Πρέσπα, έργο το οποίο επίσημα εξήγγειλε ο έλληνας πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης στη τελετή ίδρυσης του Βαλκανικού Πάρκου Πρεσπών, λόγω έλλειψης Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου. Γενικώς, η έλλειψη Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου Πρεσπών έχει ως αποτέλεσμα την παντελή αδυναμία διάθεσης πόρων για την προστασία και ανάπτυξης της περιοχής.

Συμπερασματικά, το σημαντικότερο επίτευγμα που έχει σημειωθεί σε αυτές τις δυο περιοχές είναι ότι **η Δαδιά και η Πρέσπα είναι ίσως οι μοναδικές οικολογικά σημαντικές περιοχές στην Ελλάδα για την προστασία των οποίων υπάρχει ομοφωνία, ενώ το στόχο της ίδρυσης Εθνικού Πάρκου** (δηλαδή καθεστώτος νομικής προστασίας, σκοπός του οποίου είναι η

ολοκληρωμένη προστασία και ανάπτυξη μιας περιοχής) στηρίζει ολόθερμα η τοπική αυτοδιοίκηση και κοινωνία καθώς και οι κεντρικές κρατικές υπηρεσίες.

Μέσα από το θεσμό του Εθνικού Πάρκου η Δαδιά και η Πρέσπα θα μπορέσουν επιτέλους να οργανώσουν δομές που θα εγγυηθούν τη συνέχιση της προσπάθειας αλλά και το συντονισμό των δράσεων όλων των σχετικών φορέων.

Επομένως, και όπως προκύπτει από τα παραπάνω στοιχεία, είναι ανάγκη να ολοκληρωθούν άμεσα οι διαδικασίες ίδρυσης Εθνικών Πάρκων στη Δαδιά και στην Πρέσπα.

Η υπάρχουσα υποδομή ολοκληρωμένης προστασίας και ανάπτυξης και τα προπαρασκευαστικά μέτρα για τη θεσμοθέτηση Εθνικού Πάρκου στην περιοχή της Δαδιάς είναι συνοπτικά τα ακόλουθα:

- Μόνιμη επιστημονική παρουσία του WWF Ελλάς για την παρακολούθηση της οικολογικής κατάστασης του βιοτόπου και των πληθυσμών των ειδών
- Οικοτουριστικός ξενώνας 20 δωματίων, ο οποίος δημιουργήθηκε από τη Νομαρχία Έβρου, σε συνεργασία με το WWF Ελλάς, και τον οποίο διαχειρίζεται η Δημοτική Επιχείρηση Δαδιάς (ΔΕΔ)
- Αναψυκτήριο, το οποίο επίσης διαχειρίζεται η ΔΕΔ.
- Κέντρο Ενημέρωσης Επισκεπτών, το οποίο δημιουργήθηκε από το WWF Ελλάς το οποίο και το διαχειρίζεται. Κατασκευάζεται και νέο κέντρο ενημέρωσης με κονδύλια από το Β' ΚΠΣ.
- Παρατηρητήριο πουλιών, το οποίο δημιουργήθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ
- Λεωφορείο 14 θέσεων για τη μεταφορά επισκεπτών προς το παρατηρητήριο. Παραχωρήθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ και χρησιμοποιείται από τη ΔΕΔ.

Επιπλέον, η Νομαρχία Έβρου έχει συστήσει Γραφείο Περιβάλλοντος στη Δαδιά, οι υπάλληλοι του οποίου ασχολούνται με τη φύλαξη της περιοχής, συνεργάζονται με το WWF Ελλάς για την παρακολούθηση του βιοτόπου και ασχολούνται με την οικοτουριστική δραστηριότητα. Το Πυροσβεστικό Κλιμάκιο Σουφλίου, στελεχωμένο με έμπειρο προσωπικό, έχει αναλάβει την πυροπροστασία του δάσους. Η Διεύθυνση Δασών Έβρου και το Δασαρχείο Σουφλίου συντονίζουν τους τοπικούς δασικούς συνεταιρισμούς με στόχο την ορθή διαχείριση του δάσους. Τέλος, με στόχο το χαρακτηρισμό της περιοχής ως Εθνικό Πάρκο, το WWF Ελλάς έχει από το 1995 υποβάλει στο ΥΠΕΧΩΔΕ Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΕΠΜ) με συνοδευτικό τεχνικό σχέδιο διαχείρισης, σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος και μελέτη Φορέα Διαχείρισης. Η ΕΠΜ χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (πρόγραμμα ACNAT) και εγκρίθηκε το 1998. Στη βάση αυτής της μελέτης, το ΥΠΕΧΩΔΕ επεξεργάζεται από το 1998 το σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος.